

SCURT ISTORIC AL ZONEI DE COMPETENȚĂ

Județul Dâmbovița, al cărui nume este adoptat după valea râului omonim care îl străbate în mare parte, nu a avut întotdeauna aceeași suprafață și nici aceeași organizare administrativă din actualitate.

Încă înainte de fondarea *Principatelor Române*, pe timpul când locuitorii erau conduși de așa numiții *juzi* sau *judetți*, se forma pe valea Dâmboviței o mică grupare de oameni condusă de un astfel de județ, în același timp acesta fiind și șeful militar al formațiunii, dar și judecătorul și administratorul acesteia, conturându-se ceea ce avea să devină ulterioara instituție a *voivodului*.

Întregul teritoriu aflat sub stăpânirea *judelui*, a cărei întindere nu este pe deplin cunoscută, însă în mod firesc trebuie asociată cu amintita suprafață străbătută de râul Dâmbovița, era denumit în limba oficială a țării, slavona, *sudâstvo Dâmbovița*, adică ținutul cu același nume al judecătorului acestui teritoriu, spre deosebire de cel al muncelilor Muscelului sau al Prahovei.

Acest nume, *sudâstvo*, a rămas și după ce toți județii au fost nevoiți să se supună voivodatului țării formate ca *stat* la începutul secolului al XIV – lea, când județii, din mici suverani locali, s-au transformat în agenți administrativi ai voivodatului. De atunci, în toate actele oficiale emise s-a folosit termenul de „*cutare ot sud, Dâmbovița*”, adică din județul omonim.

Mai târziu, o dată cu reducerea atribuțiilor județelor de către voievozi, s-a trecut și la schimbarea denumirii acestor administratori de județe, întrucât numele de *județ* nu s-a mai întâlnit decât în cazul primarilor satelor și mai ales ai orașelor, care se numeau *judetți*, iar ca administratori de județe apăreau de acum căpitanii acestora, cu atribuții în administrație, în a percepe biruri și în conducerea celor 1000 de oameni ce compuneau oastea acestei formațiuni. Acești căpitani și-au păstrat denumirea până în secolul al XVIII – lea, când au devenit *prefecții* din contemporaneitate.

Pe de altă parte, curând după mutarea reședinței țării de la Curtea de Argeș la Târgoviște, în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân, căpitanul – administrator de județ a fost înlocuit cu un vornic, în cazul nostru așa numitul *vornic de Târgoviște*, deoarece exista obiceiul ca în Țara Românească, în județul în care se afla scaunul românesc, să fie instituită cărmuirea vornicului, adică *mareșalul curții*.

Așa se face că numai în Câmpulung, prima reședință domnească, apoi la Curtea de Argeș – a doua, la Târgoviște – a treia și la Craiova – unde banul – erau vornici, în restul teritoriilor cărmuind amintiții căpitani de județe.

Astfel, județul Dâmbovița a fost condus de vornici până la începutul secolului al XVIII-lea, când Nicolae Mavrocordat, prin reforma sa administrativă, avea să desființeze instituțiile căpitanilor și vornicilor, înființând-o pe cea a *ispravnicilor*. Aceștia erau câte doi pentru fiecare județ: unul avea răspunderi financiare – un fel de casier, altul îndeplinea atribuții privind justiția, administrația și *gârbaciul* (probabil pedepsirea fărădelegilor).

Ca „adjuncți” ai acestora erau numiți, ca administratori de *plăși*, *zapcii* și *polcovnicul polcovnicii Târgoviștei* care, împreună cu *căpitanul* satului Cazaci, conduceau ceea ce avea să devină Jandarmeria de astăzi. Un rol important îl juca, pe de

altă parte, administratorul *plaiului*, așa numitul *vătaf de plai*, rezident în Pietroșița, care ținea permanent legătura cu *domnul* în privința pazei graniței cu Ungaria, ocupându-se și cu siguranța drumurilor, cu vama și cu prinderea infractorilor.

O dată cu împrumutarea unor modele occidentale și cu adoptarea tipurilor de administrație belgian și francez, avea să se instituie și în Dâmbovița funcția de *prefect*, îmbrăcat în *frac* și putând *joben*, în locul ispravnicilor dotați cu *ișlic și anteriu*, amănunt vestimentar ce l-a inspirat pe I.L. Caragiale să aleagă eroul principal al cunoscutei sale piese *O scrisoare pierdută*, a cărei acțiune se petrecea, de asemenea, în județul Dâmbovița, dramaturgul însuși fiind născut pe aceste meleaguri.

În paralel cu amintitele transformări administrative prin care a trecut județul Dâmbovița avea să se schimbe și hotarele și suprafața acestuia. În acest sens, dacă înainte de întemeierea țării, el se afla mai mult pe teritoriul udat de râul Dâmbovița, ulterior, ca și în prezent, urma să fie dominat mai mult de calaltă vale importantă, a râului Ialomița, întrucât cele mai importante modificări teritoriale s-au desfășurat în secolul al XV-lea, prin aportul intervenției turcești. Otomanii, o dată cu intrarea în stăpânirea cetății Giurgiu – vechea reședință a județului *Vlașca*, îl primeau ca despăgubire pe acesta, împreună cu partea sudică și estică a județului Dâmbovița. Capitala județului *Vlașca* avea să fie atunci actualul oraș *Găești*. Astfel a rămas timp îndelungat știrbit județul Dâmbovița de teritoriul aflat pe malurile râurilor Argeș și Potop, hotarul noului județ *Vlașca* începând de la Uliești, trecând prin Costești, Mătășaru, Picior de Munte, Bogați.

Această situație a durat până în anul 1829 când, prin pacea de la Adrianopol, fiind desființată *raiaua* Giurgiului – teritoriu retrocedat Țării Românești, se înapoia județului Dâmbovița întreg acest areal, împreună cu *urbea* Găești, fosta capitală a județului *Vlașca*. Ca o despăgubire suplimentară, în locul porțiunii de teritoriu ce fusese luată înspre sud și vest, era preluată o porțiune spre Ialomița, rămasă și după retrocedare și care a dat configurația contemporană cunoscută a județului Dâmbovița, însă care nu mai justifică întru totul denumirea acestuia.

În prima perioadă, cea de dinaintea formării statului, când judele din Dâmbovița, ca un veritabil domnitor, stăpânea întreaga vale a râului omonim, se presupune că funcția de capitală o deținea cunoscuta pe atunci *Cetate a Dâmboviței*, numită și *cetatea lui Negru – Vodă*, astăzi aflată în zona Muscel, pe râul cu același nume, aproape de granița cu județul Dâmbovița. Din această locație se exercită controlul asupra așezărilor omenești, locuitorii nefiind împărțiți încă pe clase sociale, iar în *județul* condus neîndeplinindu-se decât atribuții judecătorești, administrative și militare.

În același timp, sub influența *sașilor*, aflați peste Carpați, care aveau să domine un timp economia, cultura și teritorialitatea ținutului dâmbovițean, s-a simțit preferința de a locui mai mult zonele de câmpie în detrimetrul celor alpine.

Ei, o dată cu mărfurile pe care le comercializau aici, aveau să fondeze orașul *Câmpulung*, rămas preponderent săsesc până în timpul lui Șerban Cantacuzino, când primarul localității – *județul* de atunci – era un sas pe nume *Andrea*, tot sas fiind și unul din conducătorii de atunci, *contele Laurențiu* (1300), înmormântat în cimitirul Bărăția din aceeași localitate.

Așadar, sașii au influențat decisiv tranziția spre viața sud-carpatică de tip urban, în detrimetrul celei de factură rurală de până atunci.

Merită subliniat că însuși termenul de *oraș* e de origine maghiară (*varoș*).

În aceeași perioadă istorică avea să se creeze la poalele dealurilor o întretăiere de drumuri mari: a arterei Câmpulug – Târgoviște – Ploiești – Buzău și a celei ce lega

Brăila (drumul Buzăului și al Brăilei) de drumul Câmpulung – Târgoviște – București – Giurgiu (drumul Giurgiului) – un târg sporadic care, în diferite intervale ale anului, funcționa ca piață de desfacere a mărfurilor negustorilor sași din Câmpulung.

Așa avea să ia naștere, în acest spațiu geografic de pe malul râului Ialomița , orașul *Târgoviște*, al cărui toponim izvorește din denumirile *Târgove* – târgurile sau *Târgoviște* – locul unde se țin târgurile , la fel cum din cuvântul grad – cetate – a apărut toponimul *Gradiște* sau din *sel* – sat –și *seliște* – vatra satului, a apărut denumirea *Seliște*.

Ca o ilustrare a amintirii acelor timpuri, privind influența majoră a influenței stăpânirii orașului de către sași, se mai păstrază și acum unele toponime cum sunt *Bărăția Târgoviștei*, precum cea a *Câmpulungului*, sau numele unor străzi, cum este *Fundătura Brașovului*.

Începând cu debutul secolului al XV-lea, Târgoviștea avea să devină un oraș bine încheșat , mai ales o dată cu mutarea aici a scaunului domnesc de către Mircea cel Bătrân.

Atunci, în mijlocul terenului mlăștinos ce înconjură localitatea, avea să fie ridicat un val de pământ prevăzut cu șanțuri de întărire împrejmuitoare; se construiau din loc în loc unele bastioane sau băști, după cum erau denumite în vechime, pentru o bună supraveghere împotriva năvălirilor străine.

Peste aceste întărituri se mai așezau, ca gard protector, butuci din lemn înfipti în pământ, prevăzuți cu vârfuri ascuțite de cătină, luând naștere astfel *Cetatea Târgoviștei*, vestigii de acest gen dăinuind și astăzi.

Peste toate acestea au fost descoperite relativ recent și patru porți de zidărie pentru acces, una spre Mănăstirea Dealu – aflată lângă biserica Sf. Vineri, parțial deteriorată; una spre sud – *Poarta Bucureștilor*; alta spre vest – a *Argeșului* și una a *Câmpulungului* care facilitau circulația înspre și dinspre oraș.

De-a lungul timpului, dată fiind înflorirea Târgoviștei, aveau să se manifeste și alte influențe străine, printre care cele ale venețienilor sau genovezilor, veniți pe aceste meleaguri atrași de posibilitățile de câștig, alături de saxoni, care se aflau într-un plin proces de declin, sărăcind și suferind un proces rapid de românizare, nestăpânind profesiuni mai „nobile” decât cele de „brutari, sculptori și sapeuri”.

O altă perioadă benefică a avut-o orașul, pe rând, sub câteva domnii, cum ar fi a lui Vladislav – înmormântat în anul 1456 la Mănăstirea Dealu, ale lui Neagoe Basarab și Petru Cercel, cel din urmă ocupându-se, printre altele și cu aducțiunea apei de la Teiș spre cetate . Ulterior avea să se manifeste un interval de timp de declin sub conducerea țării exercitată de Mircea Ciobanul și a celorlalți domnitori ce petreceau cel mai mult timp la București , în huzur.

Perioada de maximă dezvoltare a Târgoviștei a fost cea din timpul lui Matei Basarab și al lui Constantin Brâncoveanu, acesta din urmă suferind martirul inclusiv pentru preferarea acestei reședințe celei de la București, care de altfel și urma să fie instituită, în fine, după anul 1733, o dată cu mutarea aici a administrației țării de către domnitorul Grigorie Ghica. Contemporan acestor evenimente, Târgoviște avea să se afle într-un vertiginos proces de decădere, statutul și gloria pierdute fiind zadarnic „plânse” de inegalabilii Ion Heliade Rădulescu, Vasile Cârlova sau Grigore Alexandrescu, fii ai acestor meleaguri seculare.

În altă ordine de idei, de data aceasta referindu-ne la alte localități importante ale județului, în vremuri vechi, de pildă, *Pucioasa* nu își avea existența. De abia în preajma anului 1830 aflăm că aceasta aparținea a patru proprietari cu totul ignoranți în privința

valorii apelor sulfuroase și feruginoase ce se aflau la discreție pe acest frumos teritoriu. A fost nevoie ca rușii din perioada regulamentară, pe timpul ocupației țariste a Principatelor Române, să se poată acorda o anumită atenție izvoarelor termale existente aici încă din cele mai vechi timpuri.

Astfel, s-ar părea că generalul Kiseleff, o dată cu sosirea sa la Târgoviște (27 iunie 1832), avea să viziteze și *Pucioasa*. După unele surse, el avea să fi făcut și periodice călătorii acolo în scop curativ. După sesizarea valorii intrinseci a zăcămintelor de ape minerale de acolo, omul de stat rus avea să investească în acest sens, influențat fiind de un proprietar din vecinătate (boier *Belu*), cumpărând sursele de apă termală de la țăranii locuitori acolo, înființând un stabiliment de băi cu 14 încăperi. La vremea aceea s-ar părea că această stațiune incipientă suferea din punctul de vedere al salubrității.

Pentru conformitate, cele 14 izvoare amintite au fost captate prin contribuția geologului dâmbovițean *Matei M. Drăghiceanu*, în anul 1878, atunci când prefect era *C. Fussea*.

În ceea ce privește orașul actual *Titu*, ar părea că poartă un toponim de origine roman. Ca dovadă o hartă a Țării Românești din timpul domniei lui Alexandru Ghica, pe care nici nu era reprezentată localitatea și cu atât mai puțin cu cât, ca stații de poștă în vremea diligențelor, funcționau satele adiacente Mărunțiș și Sălcuța, deci nu Titu. Cu toate acestea, localitatea este cu o probabilitate ridicată întemeiată în perioada aceluiași voievod, acesta fiind recunoscut ca întemeietor al multor sate și lăcașuri de cult, identificându-se și anumite izvoare arheologice ce o atestă. Localitatea, ulterior, avea să se dezvolte și după construirea căii ferate ce parcurge și acum distanța de la București până aici, spre Pitești și, mai depăarte, spre Craiova și Timișoara, și actualmente aflându-ne în prezența unui nod important de comunicație sub acest aspect.

Localitatea *Pietroșița*, la rândul ei, un sat populat de buni gospodari, prosperi și din punct de vedere economic cu creșterea și comercializarea animalelor, care aveau ca destinație chiar și capitala maghiară Pesta.

Un alt sat important era Cazaci, reședință a *căpitanului dorobanților*, prezumtivă a fi purtat încă de mai demult această denumire. Asociate acestei localități sunt două așezări actualmente dispărute, *Văleni și Florești*, cel din urmă putând fi cel aflat la hotarele județelor Dâmbovița și Ilfov.

Bibliografie: *Almanachul Dâmboviței: 1912 / Gica Pehoiu, Mihai Oproiu; Târgoviște: Transversal, 2008*